

La pas prin orașul copilăriei mele

BÂRLAD

(1)

VIVA Bodolan

*„Cultura nu e un lux, este un strict necesar.
Fără cultură, un popor nu poate rezista
în concurența vitală dintre popoare.”
Garabet Ibrăileanu*

Nu m-a lăsat sufletul fără să mai trag o „fuguță” de acasă și în luna februarie. Așadar, mi-am luat rucsacul în spate, și „teleleu Tănase”, am străbătut orașul moldovenesc, Bârlad, de la sud la nord și de la vest la est.

Hălăduiala mea pentru cunoaștere a înregistrat zeci de fotografii, scotoceli prin rafturile bibliotecii din creierul meu, discuții cu sora mea, care locuiește în Bârlad, cu prietenele ei, Tincuța și Zina, profesoare de română, cu domnul Andronache Ștefan, autorul a două albume despre Bârlad, cu vizite la obiectivele mai importante din oraș și 114,63 km adunați în cele 10 zile de plimbare tematică. Super, nu?

Acest oraș, care a fost unul dintre orașele cele mai bogate în școli și licee din Moldova, îl cunosc din copilărie, dar mai mult cu mijloace motorizate. Abia acum, la vârsta senectuții, l-am cunoscut îndeaproape, străbătându-i străzile la pas.

Cu această ocazie, mi-am amintit de o întâmplare legată de Hramul orașului care se ține și astăzi la 29 august, de Sfântu' Ioan Botezătorul.

Era cea mai așteptată zi pentru copiii din împrejurimile Bârladului, printre care mă aflu și eu, când la marginea dinspre Zorleni avea loc bâlciul (iarmarocul) anual. Doamne, câte minuni vedeam la bâlci!

Circul Kludsky, zidul morții, roata norocului, leagăne, tarabe cu fel de fel de mărfuri, arome de gogoși „înfuriate”, alviță, fanfare, tarafuri de țigani.

Aici veneam cu tata să vindem câte un vițel. Erau căruțe pline cu roadele muncii comercianților: harbuji, pepeni galbeni, struguri timpurii, grâu, porumb, floarea-soarelui, și câte și mai câte...

În prima vacanță de liceu m-am rugat de mama să mă lase și pe mine să mă duc, cu alte fete din satul Vinderei, să prășesc porumb la o fermă de

stat de la Docăneasa. Transportul era asigurat cu un tractor. Pentru o zi de muncă eram retribuită cu 25 de lei. Îmi trebuiau bani pentru bâlci. Trenul costa 12 lei, restul erau banii de cheltuială. Să ratez asemenea prilej? Nici gând...

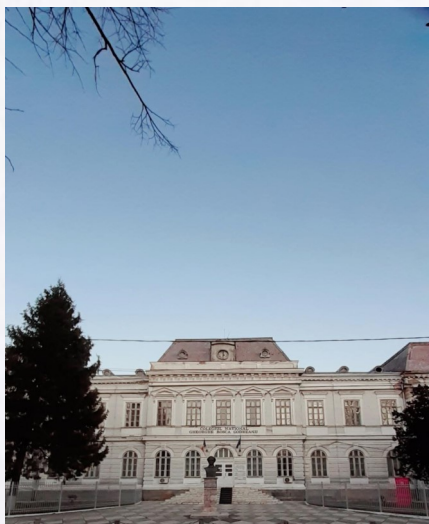
Nu prea știam să prășesc, (părinții, fiind grădinari, nu mă luau la muncă pentru că aș fi tăiat toate legumele) mai mult tăiam porumbul, deși brigadierul mă inițiasse. Numai după o zi de muncă la câmp, m-am îmbolnăvit și am zăcut o săptămână. Nu mi-au mai trebuit nici măcar banii ce mi se cuve-neau...

Hoinăreala mea prin Bârlad a început cu fostul Complex Școlar din Deal, actualmente Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”.

Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” este un liceu unicat în regiunea Moldovei, atât din punct de vedere al construcției – un patralater sub formă de „P” în care se înscrie un careu mare, cât și din punct de vedere al modului său de înființare, în sensul funcționării concomitente în acest sediu a două licee cu profiluri diferite: **Liceul Teoretic nr. 1 și Liceul Pedagogic „Al. Vlahuță”**. Numele inițial al liceului a fost **Complexul Școlar**, înființat în decembrie 1958, în localul destinat unei Academii Militare. Niciodată nu a funcționat ca instituție militară. Complexul are un frate geamăn în Câmpulung Moldovenesc – Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”.

Pe parcursul timpului s-au produs multe transformări în această unitate de învățământ-unicat. Aici veneau elevi de la Liceul „Gh. Roșca Codreanu”, de la Liceul Pedagogic, de la Liceul de Fete și elevi de la șase școli generale din Bârlad. În anul 1965 s-a produs separarea celor două licee din cadrul Complexului: Liceul Teoretic și Liceul Pedagogic. Tot din anul 1965, Liceul Teoretic a căpătat denumirea de Liceul „Gh. Gheorghiu-Dej”. După o perioadă, în mod abuziv, a fost dizolvat profilul teoretic și a rămas unul singur – cu titulatura Liceul Pedagogic „Al. Vlahuță”. Urmează o perioadă de declin a acestei școli și a renumelui său, urmare a dispariției claselor cu profil pedagogic și teoretic și înființarea celor cu profil industrial și agricol. După evenimentele din 1989, liceul revine la structura și la statutul de liceu cu profil teoretic, iar în anul 1993 obține numele de „Mihai Eminescu”. Liceul Pedagogic a fost mutat într-o clădire pe Strada Lirei (aproape de gară), cu numele „Ioan Popescu”. În zona Complexului Școlar, prin anii '60 era o pădure falnică cu specii de stejari, tei, frasini etc. plantați de elevii școlii.

Odată cu înființarea școlii s-au construit și două blocuri, numite Blocurile Complexului, destinate cadrelor militare. Niciodată nu au fost locuite de militari, ci de cadrele didactice de la liceu. În spatele blocurilor, pe Dealurile Morilor, se afla terenul de instrucție al militarilor

din garnizoana Bârlad. Deseori, veneam la sora mea, care locuiește și acum într-unul din aceste blocuri, și mă întâlneam cu formațiile de militari care veneau sau se duceau pe terenul de instrucție și cântau marșurile militarilor. Unul dintre ele, care îmi făcea „pielea de găină” era și cel mai cunoscut „Treceți batalioane române Carpații”. Astăzi, în locul falnicei păduri, care s-a defrișat după 1990, se află un cartier cu vile și case, care mai de care mai somptuoase, Parcul „Mihai Eminescu”, amenajat în ultimii doi ani, Biserica „Sf. Andrei” (Biserica din Deal), iar formațiile militare ... au dispărut și ele.

Farago, scriitoarea Alice Gabrielescu, folclorista Elena Niculiță-Voronca, prozatoarea Gica Luteș, actrița Maria Giurgea, sculptor Mariana Cretzu-Medeleni etc. Prin acești cărturari, Bârladul a lăsat un întreg patrimoniu spiritual artistic, pe care l-a dăruit culturii românești. De orașul Bârlad și de istoria României este legat și numele președintelui Consiliului de Stat al Republicii Populare Române, Gheorghe Gheorghiu-Dej. Casa Dej, în care s-a născut reprezentantul comunist, se află printre blocuri și a avut mai multe întrebuințări, printre care: muzeu, grădiniță de copii cu două grupe, centru de informare și documentare privind regimurile totalitare din România. Actualmente, casa este închisă, se spune că se va transforma iarăși în muzeu. Chiar dacă dorim să-l uităm și să-l scoatem din istorie pe acest lider comunist, nu putem: numele și activitatea lui vor rămâne în veci.

Coborând din Cartierul Nou spre gară, mă întâlnesc cu renumita Fabrică de Confecții Bârlad. Fabrica și-a început activitatea în anul 1939, când au fost construite „Atelierele de reparat confecții pentru armată”. După naționalizare, în iulie 1948, a devenit întreprindere de stat, având ca profil – îmbrăcăminte exterioară de protecție: bluze, pantaloni vătuiți, salopete. După schimbarea de mai multe ori a portofoliului de producție și a patronilor, Fabrica de Confecții produce cămăși bărbățești etichetate cu brandul propriu: Select, Clasic, Elegant. Este singura fabrică din Bârlad care și-a păstrat toți salariații după privatizare. În ultimii ani, fabrica s-a modernizat și produsele sunt livrate atât în țară cât și în străinătate, în: Germania, Italia, Olanda, Franța, Belgia etc.

Mergând spre centrul orașului, la o intersecție de străzi unde știam că se află restaurantul „Cerbul de Aur” și unde se opreau călătorii care veneau de la gară, pentru „a-și trage sufletul”, - sunt întâmpinată de un monument închinat eroilor neamului. Îl fotografiez și merg mai departe, pe partea stângă a Străzii Republicii. Atenția îmi este atrasă de doi copii mici aflați într-o grădină, care vopseau niște pietre și le așezau lângă un bust pus pe soclu. Alături, o femeie grebla și aduna vreacuri. Intru în discuție cu ea și aflu lucruri extrem de interesante. După ce spune că este ecologistă, îmi aduce la cunoștință că mă aflu lângă bustul filantropului Stroe S. Belloescu și sunt pe domeniul **Biblioteca Publică „Stroe S. Belloescu”**.

Municipiul Bârlad a strâns în brațele sale o întreagă pleiadă de cărturari întru același elan al culturii și al dragostei față de meleagurile din vechea Țară de Jos. Nume ca: Al. I. Cuza, Vasile Pârvan, Al. Vlahuță, Al. Philippide, Victor Ion Popa, Constantin Chiriță, Ioan Antonovici (academician, episcop al Dunării de Jos), Ion Juvara, Nicolae Tonitza, Ștefan Popescu, Tudor Pamfile, Marcel Guguianu, Ion Hobana au intrat definitiv în conștiința poporului român, depășind și granițele țării. Printre fiii și fiicele Bârladului se numără și multe personalități feminine din lumea literelor, artelor plastice, muzicii, științelor, actoriei, folclorului: poeta Elena

Cine este această personalitate? Stroe S. Belloescu s-a născut la Câmpina, la 23 martie 1838, din părinți mocani, veniți din Săcelele Brașovului. După studii în țară și în străinătate, a sosit la Bârlad în 1866 și, timp de 34 de ani, a funcționat ca profesor de matematică în cadrul Liceului „Gh. Roșca Codreanu”, după care s-a pensionat. La 15 noiembrie 1906 a întemeiat, în Bârlad, Biblioteca Publică ce astăzi îi poartă numele, prima grijă a întemeietorului fiind înzestrarea ei cu cărțile pe care le-a adunat o viață întreagă. Filantropul dăruiește edificiul Primăriei comunale, cu mențiunea **„Acest așezământ nu va putea servi decât numai ca bibliotecă publică, pinacotecă și muzeu”**. O bibliotecă este nu numai o instituție de cultură, ci este asemenea unui lăcaș de cult, în care trebuie să intri și să pășești cu sfială. La începuturile lor, bibliotecile europene se aflau amenajate în mănăstiri. Lectura unei cărți captivează cititorul, care se întoarce către sine, se regăsește în povestea respectivă și uită de grijile zilnice. *„Cărțile pot fi extrem de periculoase. Pe cele mai bune dintre ele trebuie pus un avertisment. Atenție! Îți poate schimba viața”*- Helen Exley. În tot orașul, prin grija Consiliului Local al Primăriei sunt amenajate numeroase minibiblioteci stradale cu sigla „Biblioteca Stroe S. Belloescu” pentru ca bârlădenii care le citesc să uite de toate grijile lumești.

Din leafa de profesor, din veniturile de pe modesta proprietate de teren agricol și din veniturile de deputat și senator, cărturarul și filantropul Stroe S. Belloescu, întemeietorul bibliotecii publice,

remarcabil depozitar al tezaurului local, național și universal a ctitorit trei școli, două biserici și a dispus ridicarea unei statui pentru Al. I. Cuza. Se îmbrăca modest, mânca ca un schimnic, luându-și de la gură să poată ajuta elevii săraci, atât din Bârlad, cât și din Transilvania, dându-le acestora bursă. În 1892 termină Școala primară din Grivița, în 1907 inaugurează Școala din Pleșa, iar cea din Palermo în 1912. La Biserica din Grivița a dispus să se pună pe catapeteasmă motive românești, semn viu al sufletului său. Neavând copii, considera școala și biserica drept fetele lui frumoase. Era recunoscut ca cel mai bun și darnic om din zona Tutova. În Bârlad, mulți concetățeni îi ziceau Moș Stroe, datorită modestiei și blândeții vorbei sale. Sora mea mi-a povestit o picanterie auzită de la vecinul ei, profesorul de română Luca Mihai. Într-o zi de iarnă geroasă, cum erau iernile în acele vremuri, marele cărturar se plimba pe strada Principală, îmbrăcat ca de obicei: cu hainele de siac călugăresc, cu căciulă de oaie pe cap, cu ciubote de iuft în picioare și cu bastonul în mână. În urma lui veneau doi tineri. Unul dintre ei îl întreabă: *„Moș Stroe, așa-i că ai paie în ciubote? Am, dar nu ți le arăt, căci mi-e teamă că le mănânci”*. Pe 12 octombrie 1912 a fost asasinat în propria casă de o bandă de tâlhari din Berești, crezând că vor găsi bani. A fost ucis și vizitiul său Nicu Oprișan, care sărise să-l apere. Ucigașii nu au găsit nimic. Au fost prinși, judecați și condamnați la închisoare pe viață. Corpul neînsuflețit a fost dus pe un car cu boi, simbol al muncii și răbdării, însoțit de elevi, militari, oficialități locale și un numeros public. A fost înmormântat lângă ctitoriile din Grivița, conform dorințelor sale exprimate în testament. Filantropul Stroe era supranumit **„săracul care a îmbogățit Bârladul”**.

La 17 octombrie 1904 la Grivița, Stroe Belloescu inaugurează statuia închinată domnitorului Al. I. Cuza, simbol al dreptății pentru țărani. De o parte și de alta a monumentului sunt două basorelieuri ale celor doi miniștri credincioși: Mihail Kogălniceanu și Costache Negri. Pe fața monumentului stă scris: *„Lui Cuza Vodă. În amintirea împrumutării țăranilor, înălțat-au acest monument țărani din ținutul Tutova, împreună cu Stroe Belloescu, deputatul lor. MCMIV”*.1904.

În ziarul „Semănătorul” din 17.VI.1873 apare Scrisoarea Elenei Cuza, cu ocazia funeraliilor de la Ruginoasa. „Aș fi dorit să răspund mai curînd telegramei ce mi-ați adresat. Fiți încredințați că am fost mișcată de sentimentele pioase ce v-au inspirat gîndirea de a face rugăciuni pentru suflarea scumpului prinț defunct. Oricît de uimită sunt de manifestarea unanimă de iubire și de recunoștință care onorează memoria Prințului Cuza, vreau a ști că sunt mai deosebit simțitoare pentru suvenirile orașului Bîrlad, Patria neuitată a iubitului meu soțiu. Mulțumesc din adîncul inimii mele.”

Cu privire la locul nașterii Domnitorului Cuza s-a purtat o dispută între trei orașe: Bârlad, Galați și Huși. Două documente originale puse în circulație de academicianul C. C. Giurescu într-o lucrare monografică confirmă orașul Bârlad ca locul de naștere al lui Al. I. Cuza. Pe Diploma de bacalaureat, obținută în anul 1836, la Paris, în dreptul localității de naștere stă scris „ne' a' Berlad, Moldavie”, și al doilea document este actul de deces aflat în arhiva primăriei din Heidelberg - R.F.G., unde domnitorul a trăit ultimele clipe. Acest act arată că locul de naștere al celui decedat nu este București, ci Bârlad „Dass Stadt Bucharest zu lesen ist Berlad”.

(Va urma)

